

УРОК ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ – ОСНОВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Докорінна перебудова нашого суспільства на основі принципово нових економічних, соціальних і політичних факторів ставить підвищені вимоги до підготовки робітничих кадрів, їх загальноосвітнього рівня і професійної майстерності.

Формування професійної майстерності майбутнього кваліфікованого робітника розпочинається на уроках виробничого навчання в навчальних майстернях професійно технічних навчальних закладів. Ефективність та якість такої роботи має пряму залежність від того, як майстер виробничого навчання проводить уроки. Адже сучасний майстер в/н повинен навчити учнів не лише якісно виконувати ті чи інші вправи, а й активно діяти в різних виробничих ситуаціях.

Перебудова професійної освіти вимагає зміни статусу педагога ПТНЗ, значного підвищення його науково-методичного рівня, особистої відповідальності у виборі форм і методів навчання. Для педагога-початківця це нелегке завдання. Головне, що необхідно сучасному молодому майстру виробничого навчання сьогодні, – навчитися раціонально користуватись своїми знаннями як інструментом у вирішенні задач, пов'язаних з проведенням уроків виробничого навчання.

Молодий майстер в/н, який тільки набуває педагогічного досвіду, повинен уміти чітко і вміло спланувати урок. Підготовка до проведення уроку виробничого навчання – це серйозна та клопітка робота. Існують певні вимоги до організації та методики проведення уроків професійно-практичної підготовки. Саме на це має звертати увагу майстер-початківець, готуючись до кожного уроку.

Сьогодні основною формою організації навчальної діяльності є урок, що забезпечує розв'язання єдиного дидактичного завдання – оволодіння учнями знаннями, вміннями та навичками під керівництвом майстра в/н. На уроках виробничого навчання усі учні групи навчаються в однакових навчально-виробничих умовах.

Основними вимогами сучасного уроку виробничого навчання є:

- чіткість цілей і завдань;
- визначеність (відносна завершеність) змісту;
- керівна роль майстра виробничого навчання;
- постійність і однорідність складу учнів;
- обмеженість і визначеність у часі;
- регулярність проведення занять;
- організаційна чіткість.

Уроки виробничого навчання розрізняють за змістом, місцем у навчальному процесі, цілями і завданнями. Відповідно до дидактичної мети уроки поділяють на такі типи: уроки формування початкових умінь і формування навиків виконання окремих операцій і видів робіт, уроки закріплення і вдосконалення знань і умінь, повторювально-узагальнюючі та контрольно-перевірочні уроки.

В залежності від мети уроку, виробничих завдань, змісту матеріалу, що вивчається, та методики проведення уроки класифікують за чотирма типами (див. рис.1).

На уроках *вступного періоду* учні не беруть безпосередньої участі у виготовленні будь-якої продукції, а лише знайомляться з професією, характером і змістом передбачених робіт, навчальною майстернею, програмою навчання за професією, правилами і нормами безпеки праці в навчальних майстернях, вимогами безпеки до виробничого обладнання і виробничого процесу, основами безпеки праці, пожежної й електробезпеки, основними вимогами виробничої санітарії і гігієни праці. На цих уроках учні також ознайомлюються з об-

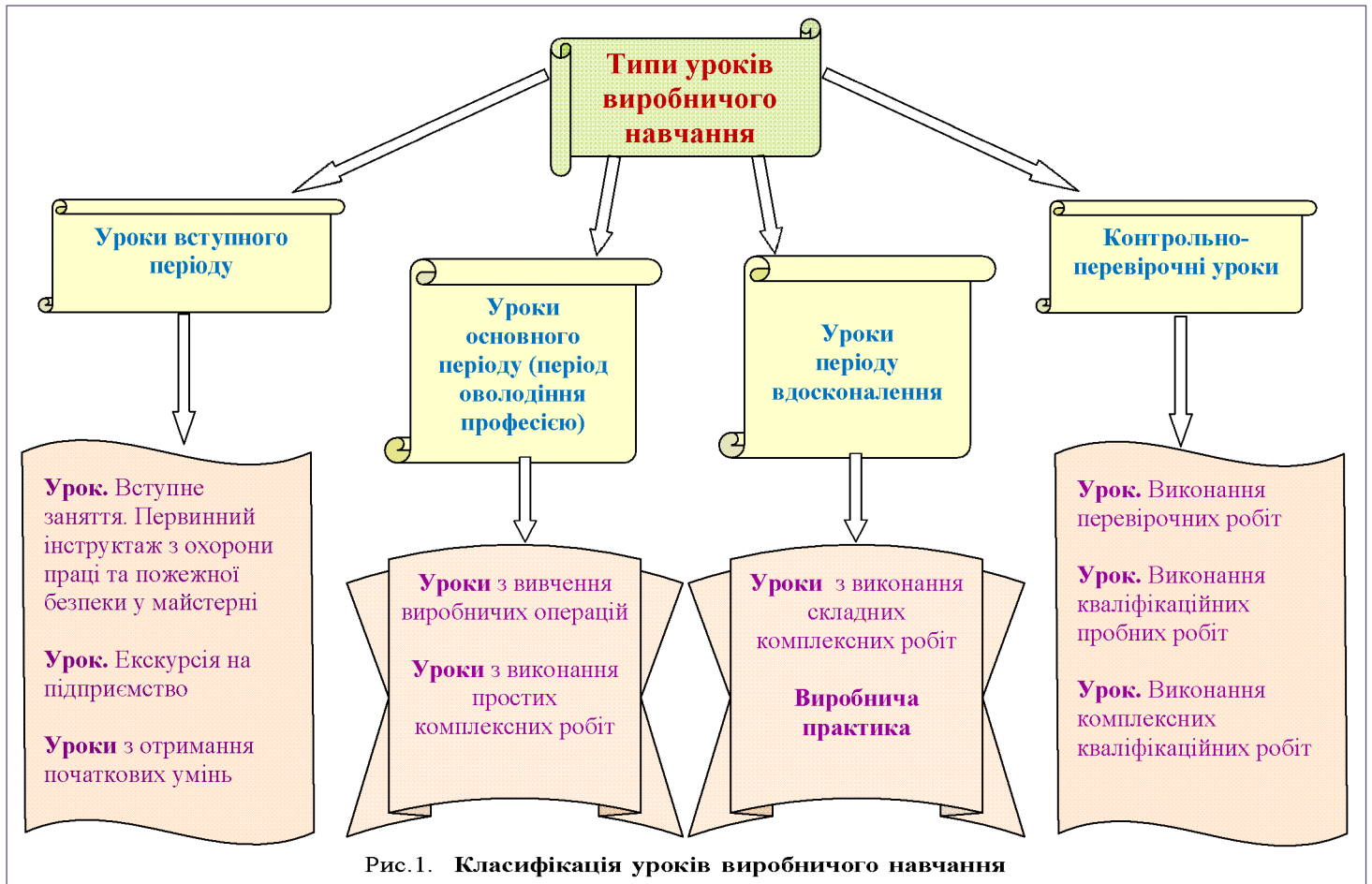

Рис.1. Класифікація уроків виробничого навчання

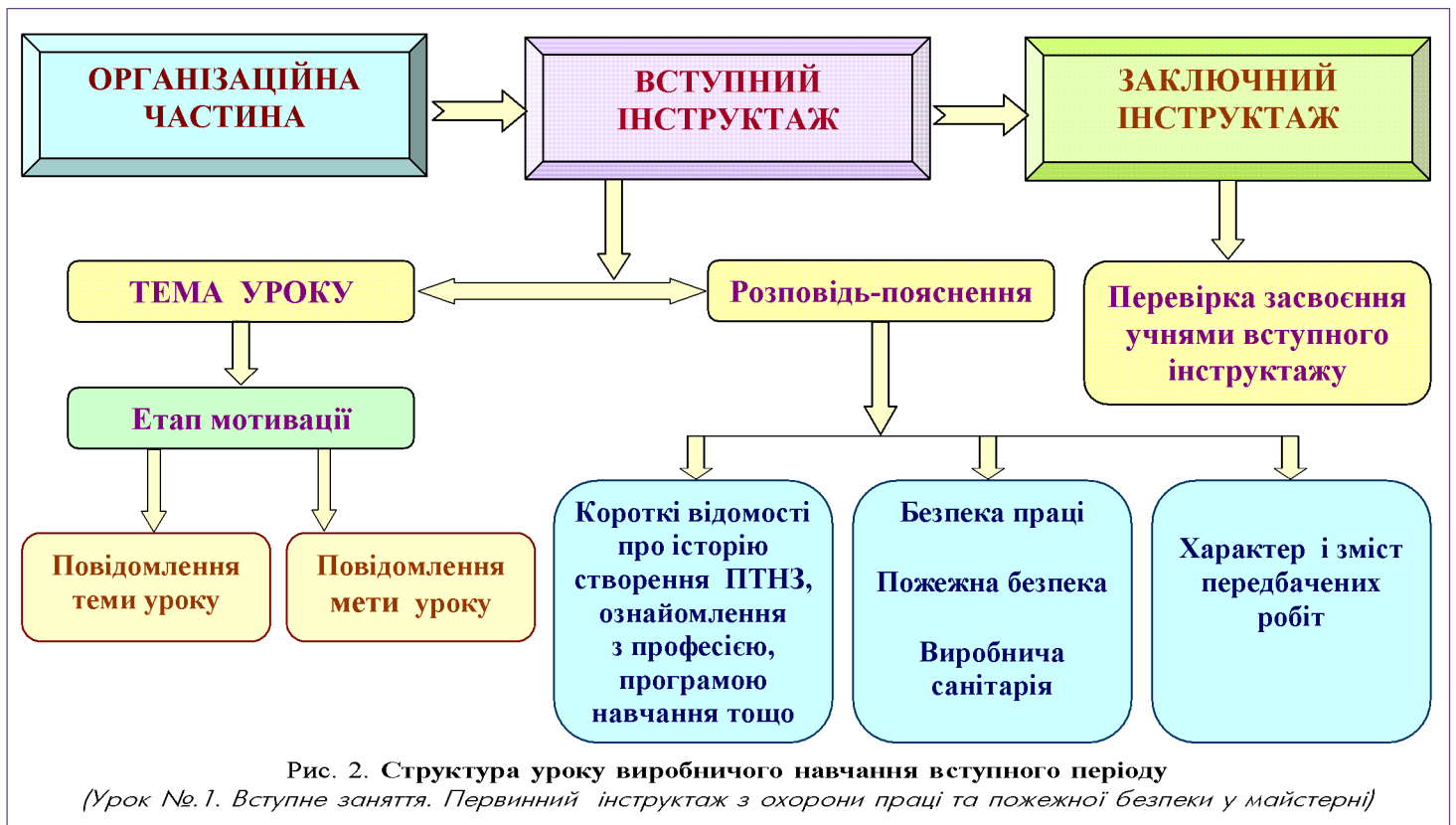

Рис. 2. Структура уроку виробничого навчання вступного періоду (Урок №.1. Вступне заняття. Первинний інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки у майстерні)

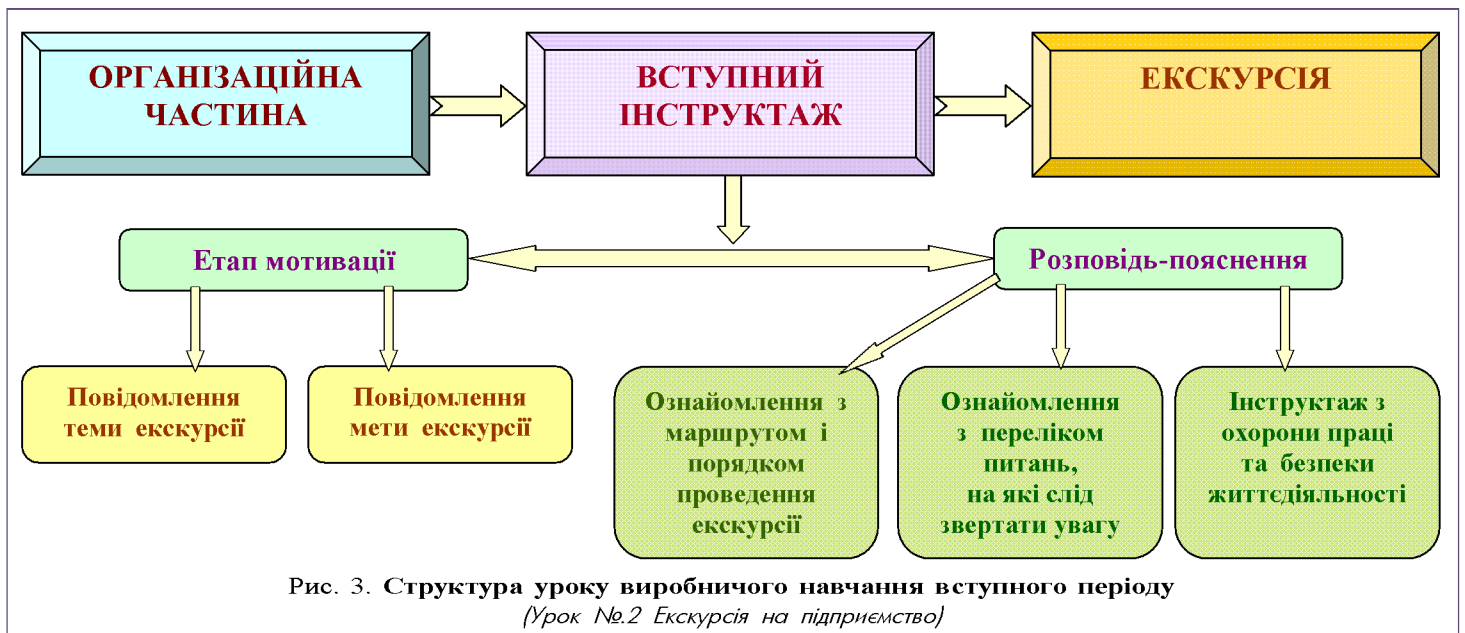

Рис. 3. Структура уроку виробничого навчання вступного періоду (Урок №.2 Екскурсія на підприємство)

(Закінчення. Початок на стор.8)

ладнанням, інструментами, пристроями, інвентарем тощо, а також отримують початкові вміння, наприклад, з:

- виконання простих ручних стібків (професія «Швачка»);
- управління токарним верстатом (професія «Токар»);
- робота із Збірником рецептур. Нарізка овочів (професія «Кухар»).

Змістом уроків *основного періоду* є формування в учнів початкових умінь правильно і якісно виконувати основні виробничі операції. Такі уроки охоплюють теми програми, в яких передбачено вивчення та відпрацювання основних трудових прийомів.

Від того, як буде організовано навчання учнів в основний період, від правильного вибору методу навчання з тієї чи іншої теми, а також від грамотного підбору навчально-виробничих робіт, залежить подальший успіх і можливість опанування учнями відповідним рівнем кваліфікації, передбаченим державними стандартами професійно-технічної освіти (далі ДСПТО).

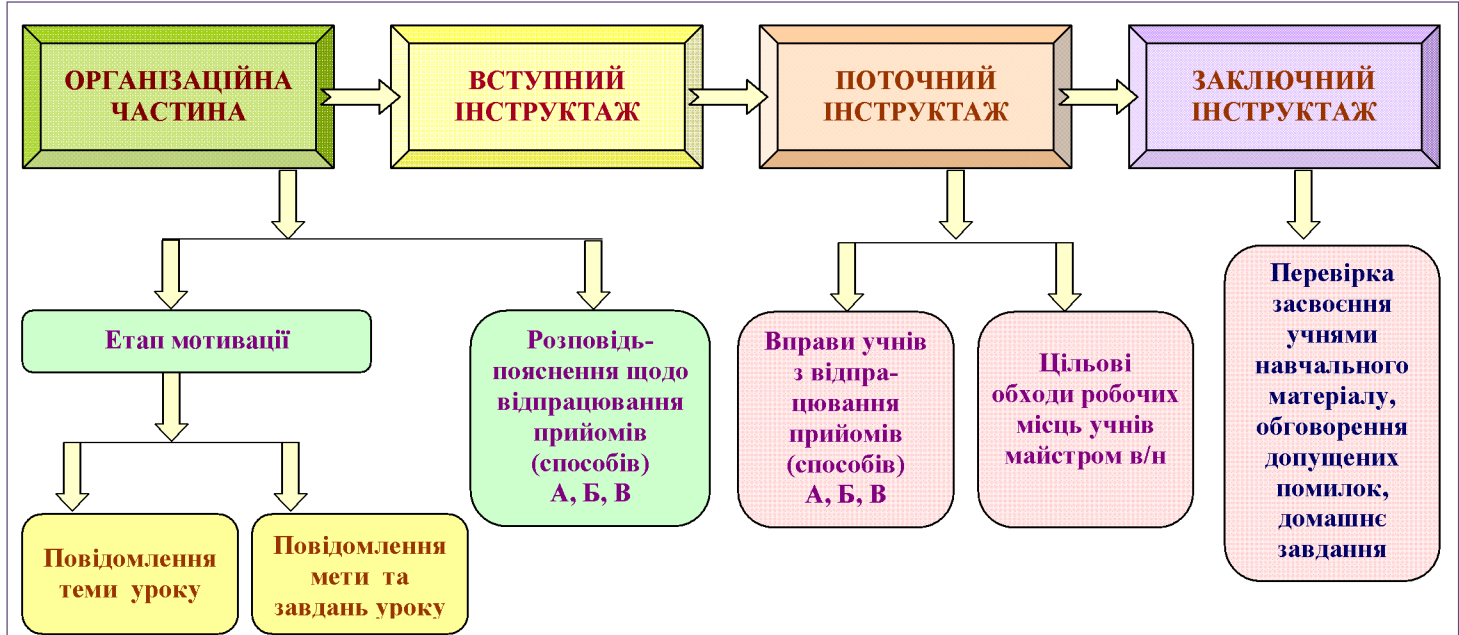

Рис 4. Структура першого уроку теми програми виробничого навчання основного періоду (Відпрацювання учнями одного або декількох схожих за технікою виконання прийомів (способів) операції, яка вивчається)

Рис 5. Структура наступних уроків теми програми виробничого навчання основного періоду (Відпрацювання учнями різних за технікою виконання прийомів (способів) операції, яка вивчається)

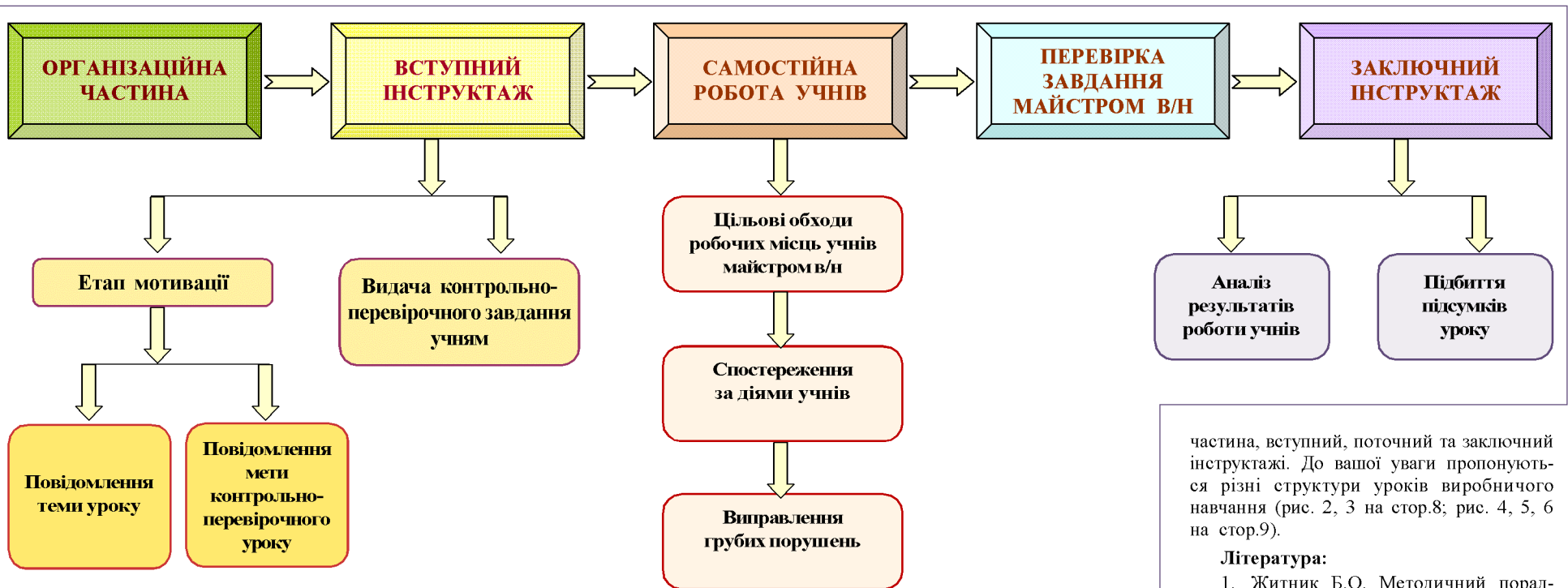

Рис 6. Структура контрольно-перевірочного уроку (Перевірка навчальних досягнень учнів після вивчення теми програми)

частина, вступний, поточний та заключний інструктажі. До вашої уваги пропонуються різні структури уроків виробничого навчання (рис. 2, 3 на стор.8; рис. 4, 5, 6 на стор.9).

Література:

1. Житник Б.О. Методичний poradник: форми і методи навчання. – Х.: Основа, 2008.
2. Педагогічна книга майстра виробничого навчання: Навч.-метод. посібник / Н.Г.Ничкало, В.О.Зайчук, Н.М.Розенберг та ін., за ред. Н.Г.Ничкало. – 2-ге вид., допов., – К.: Вища шк., 1994.
3. Про затвердження Положення про організацію навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.05.2006р. №419 // Офіційний вісник України.– 2006.– №25.– С.92-107.
4. Скаун В.А. Преподавание курса «Организация и методика производственного обучения». – М.: Высш. шк., 1990.

З.О.НАЗАРЕЦЬ,
завідувача кабінетом професійної
підготовки НМЦ ПТО

Цикл таких уроків завершується виконанням простих комплексних робіт, під час яких в учнів закріплюються і вдосконалюються уміння виконувати прийоми і технологічні операції у різних сполученнях робіт комплексного характеру.

Для уроків *періоду вдосконалення* характерне поглиблення і розширення отриманих раніше умінь і навичок з усіх вивчених технологічних операцій і способів їх виконання. У цей період учні виконують складні комплексні роботи. Учням демонструють лише нові, незнайомі трудові прийоми і способи. Особливу увагу необхідно звертати майстру в/н на правильність і точність виконання операцій та якість

навчально-виробничих робіт, виготовлених учнями. Якщо враховувати вимоги ДСПТО, то до періоду вдосконалення слід віднести виробничу практику учнів, яка проходить, як правило, на робочих місцях підприємств, установ і організацій перед поетапною, або кваліфікаційною атестацією.

У цей період в учнів формується професійна самостійність і вміння самоконтролю. Протягом даного періоду майстер виробничого навчання повинен стимулювати самостійність учнів у використуванні технічної документації та креативне ставлення до виконання робіт.

Контрольно-перевірочні уроки. Мета таких уроків – виявити ступінь засвоєння

учнями знань, умінь та навичок з теми уроку, а також певний період (під час поетапної, або кваліфікаційної атестації) виробничого навчання. Змістом таких уроків є виготовлення учнями контрольних зразків (деталей), передбачених ДСПТО з урахуванням норм часу, вимог технологічного процесу, з дотриманням вимог охорони праці.

Педагогу-початківцю необхідно також знати структурні елементи кожного окремо взятого уроку виробничого навчання, які залежать, насамперед, від типу уроку, методів і прийомів навчання. Поряд з тим, основними незмінними елементами будь-якого типу уроку є організаційна